

Finlandia-palkintotilaisuus 27.11.2025

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-voittaja Tomi Kontion puhe

Kun ajattelen lapsuuteni jouluja, mieleeni tulee eräs sukulainen – kutsutaan häntä vaikka Ristoksi – jonka lahjoihin oli aina jätetty hintalappu. Tästä tahallisesta tai tahattomasta unohduksesta tuli osa perheemme tarustoa.

Kun lahjojen antaja sittemmin kuoli, muistelimme jouluisin Ristoa hänen tavastaan. Ja jos meistä joku myöhemmin unohti irrottaa hintalapun antamastaan lahjasta, sanoimme: ”Teit sitten Ristot.”

Kirjailija Annie Dillard kirjoittaa: ”Kuinka monta sellaista kirjaa olemmekaan avanneet, josta kirjailija ei ole tohtinut poistaa hintalappua?”

Tämän nyt palkitun kirjan kohdalla olisi kiusaus alkaa luetella, minkälaisen määrän työtä se on vaatinut, minkälaisia musertavia murheita olen käynyt lävitse kirjaa valmistellessani.

Se ei ole kuitenkaan olennaista.

Olennaista on sen sijaan kiittää kuvittajaani Elina Warstaa. Tämä kirja on kymmenen vuotta kestäneen yhteisen projektimme päätös. Kun Elina sai ensimmäisen *Koira nimeltään Kissa* -käsikirjoituksen käsiinsä, hän rakastui siihen. Ja tämä rakkaus tekstiin näkyy hänen kuvituksessaan.

Syntyi tekstin ja kuvan rakkausliitto.

Ja lukijat rakastivat kirjaa. Mutta soraääniäkin alkoi kuulua. Jotkut vanhemmat olivat näreissään: ”Voiko puliukkoa kuvata lastenkirjassa?”

Hämmennyin. Kirja, joka kertoi rakkaudesta ja ystävyyydestä ja jonka hahmot levittivät ympärilleen hyvää tahtoa ja välittämistä, oli joidenkin mielestä sopimaton.

Pitääkö meidän sulkea silmämme vähäosaisilta, syrjäytyneiltä, asunnottomilta? Eikö heillä ole ihmis- tai eläinarvoa? Onko niin, että emme halua nähdä lastenkirjoissa, taiteessa tai elämässämme, vähemmistöön kuuluvia?

Silloin minussa heräsi ajatus: ”Hyvä on! Uhrataan kirjan puliukko, ihminen nimeltään Näätä.” Vaikka aloitin tämän nyt palkitun kirjan kirjoittamisen jo lähes kymmenen vuotta sitten, törmäsin esteisiin: en ollut valmis, luomani maailma ei ollut valmis.

Ilokseni Elina halusi jatkaa yhteistyötä kanssani. Rakentaisimme yhdessä maailmaa, jonka *Koira nimeltään Kissa hyvästelee ystävän* päättäisi. Meillä olisi mahdollisuus käsitellä asioita, jotka on hyvä tuoda näkyviksi.

Syntyi kokonainen kuvakirjasarja, joka antoi äänen ja arvon laitapuolen kulkijoille. Viisi kirjaa, jotka käsittelevät ennakkoluuloja, kodittomuutta, eriarvoisuutta, luontokatoa – lempeästi, rakkaudella ja eläytyen.

Koira nimeltään Kissa hyvästelee ystävän on pieni suuri kirja surusta ja luopumisesta ja rakkauden voimasta. Halusin hidastaa aikaa, syventää sitä. Tarvitsin sanoja luopuakseni niistä. Halusin muovata kieltä niin hellästi kuin osasin. Välillä vain istuin käsikirjoitukseni ääressä, jätin hyvästejä, hahmoille, kielelle, yhteistyölle.

Tämän kirjan lukijoille sanon: ”Ota, tämä on lahja. Ojennan sen niin kuin rakkauden, joka ei vaadi vastalahjaa. Se antaa sinulle luvan tuntea: surra, iloita, myötäelää.”

Sillä juuri nyt, kun Euroopassa ja maailmalla soditaan, kun köyhyys ja osattomuus lisääntyy, kun yhteiskuntamme polarisoituu, me tarvitsemme rakkautta ja välittämistä:

”Rakkaus ei ole omaisuutta, vaan lahja”, Näätä kertoo. ”Ja kun annatte sitä toisillenne ja koko maailmalle, se ei ehdy vaan lisääntyä.”

Kiitokset Suomen Kirjasäätiölle, esiraadille, kustantajalleni Teokselle, kustannustoimittajalleni Matias Kuokkaselle. Ja vielä sinulle, Elina.

Ja kiitokset Mustafe Muuselle. Rakastan kestävyysjuoksua kuin runoutta. Kun teet vitosella uuden Suomen ennätyksen, vedän sinivalkoiset verkkarini salkoon.